

Nr 469.

Av herr **Hage**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 210, med förslag till taxeringsförordning.*

Kungl. Maj:t har i proposition nr 210 framlagt förslag till *ny taxeringsförordning*. Med anledning härav tillåter sig undertecknad att i nedan nämnda delar av förslaget framföra yrkanden om ändringar:

§ 12.

I propositionen föreslås, att bestämmelser alltjämt skola finnas därom, att *betalning av senast förfallen skatt skall vara fullgjord av person, som skall kunna väljas till medlem av beskattningsnämnd*. För väljande till detta kommunala förtroendeuppdrag skulle alltså enligt förslaget finnas ett skattestreck, som går betydligt längre i restriktivitet än vad som gäller för vanliga kommunala förtroendeuppdrag. Detta motiveras i propositionen därmed, att en person, som underlåtit att fullgöra sin skattskyldighet, ej kan vara lämplig att utmäta och bestämma skatten för andra medborgare — alltså presteras här i stort sett samma argument, som framförts mot borttagande av det politiska och kommunala skattestrecket i allmänhet men som — om man undantager det rudiment, som fortfarande finnes kvar i kommunallagarna — avvisats av riksdagen.

Skulle nu riksdagen på denna punkt godkänna Kungl. Maj:ts förslag, komma bestämmelserna på detta område att bliva i hög grad inkonsekventa. Det är också mycket antagligt, att en duglig och erfaren samt för uppdraget synnerligen lämplig medborgare, som vid valtillfället på grund av sjukdom, arbetslöshet, stor familj o. d. ännu icke *kunnat* betala skatten, ofta skulle kunna genom dylika bestämmelser avstängas från ett dylikt kommunalt uppdrag, som han kanske på ett utmärkt sätt skött under flera år.

Från dessa utgångspunkter kommer jag, *liksom »taxeringssakkunnige»* fram till den uppfattningen, att det icke finnes anledning att här bibehålla ett skattestreck, som går längre i detta fall än det, som gäller för val till kommunal- och stadsfullmäktige, d. v. s. jag instämmer i nämnda sakkunniges yrkande därpå, *att ledamot vald av kommun eller landsting i beskattningsnämnd skall äga rösträtt i kommuns allmänna angelägenheter* — helst skulle jag naturligtvis se, att varje skattestreck borttoges.

§§ 21—24.

Nämnda paragrafer handla om *särskild fastighetstaxering*. Det synes som om det skulle vara lämpligt, att i dessa paragrafer infördes bestämmelser därom, att *länsstyrelse och överståthållarämbete hade skyldighet att varje år, då sådan äger rum, genom annonsering påminna härom*, eftersom en sådan särskild fastighetstaxering lättare kan glömmas bort av dem, som beröras av densamma.

§ 26.

Med avseende på nämnda paragraf har av länsstyrelsen i Uppsala framförts ett enligt min mening synnerligen beaktansvärt förslag, då nämnda myndighet förordnat, att orden »Självdeklaration skall avgivas på heder och samvete» skola utbytas mot »Självdeklaration skall avgivas under laga ansvar», vilket förslag givetvis skulle innebära, att å deklara-tionsformuläret en omformulering i enlighet härmed skulle ske.

Jag har naturligtvis ej den uppfattningen, att en sådan omformulering skulle kunna åstadkomma en allt för långt gående effekt på deklaranter, som avsiktligt uppgiva sina inkomster m. m. allt för lågt. Men jag har likväl anledning förmoda, att det skulle ha en viss betydelse, att deklaran-ten direkt påmindes om att ett avsiktligt feldeklarerande medförde »laga ansvar». Det är visserligen sant, att deklaran-ten kan i gällande lag och förordning inhämta, att laga ansvar följer med en oriktig deklara-tion, men detta faktum måste komma att stå klarare för menige man — alltså även för den, som i allmänhet ej läser lagar och förordningar — om en påminnelse härom möter honom just i det ögonblick, då han står i begrepp att med sitt namn underteckna deklara-tionen.

Ett intagande i lagtexten samt i deklara-tionsformuläret av orden »under laga ansvar» hindrar naturligtvis ej att även den gamla hävdvunna formuleringen kunde få — om så ansåges lämpligt — stå kvar, så att *formuleringen bleve följande: »på heder och samvete och under laga ansvar»*. Givetvis kunde man dessutom även i deklara-tionsformulären vid denna punkt hänvisa till de strafflagsbestämmelser, som gälla för feldeklara-tion. Vid ett bifall till denna framställning skulle naturligtvis en om-formulering ske även i § 44, d. v. s. på alla de punkter, där det talas om deklara-tions avgivande.

§ 30.

Nämnda paragraf handlar om *huru självdeklaration skall fullgöras av den, som driver rörelse inom mer än en kommun*. Här omnämnes bland kommunikationsföretag järnvägsdrift, spårvägsdrift samt linjetrafik med omnibus. Då utvecklingen numera går i den riktningen, att *lufttrafiken* undan för undan måste skapa stationer och landningsplatser inom olika kommuner, förefaller det, som om det skulle vara rimligt — isynnerhet

som den föreslagna taxeringsförordningen väl skall gälla för en längre tid framåt — att i nämnda paragraf bestämmelser rörande nämnda trafik infördes, avsedda att ligga till grund för uppdelningen av inkomsterna från respektive lufttrafikföretag på respektive kommuner, där huvudkontor eller stationer och landningsplatser äro belägna. Även om lufttrafikföretag ännu icke äro räntabla företag, är det väl att antaga, att så småningom denna företagarverksamhet utvecklar sig så, att den i nämnda hänseende kommer i paritet med järnvägs- och andra kommunikationsföretag, varför ungefärligen samma regler torde böra gälla för uppdelningen på respektive kommuner av lufttrafikens eventuella uppstående vinster.

§§ 31—32.

Taxeringssakkunniga ha rörande innehållet i nämnda paragrafer bl. a. föreslagit, att även skattskyldig, som frivilligt fört i lag stadgade handelsböcker, skall ha skyldighet dels (enl. § 31) att vid deklaration bifoga räkenskapsutdrag, dels (enl. § 32) tillhandahålla sin bokföring för granskning. Kungl. Maj:t har avvisat dessa förslag. Emellertid synes det mig, som om taxeringssakkunniga framfört goda skäl för sin uppfattning i denna punkt, ty givetvis måste det alltid vara till fördel att så många deklarationsuppgifterna verifierande handlingar som möjligt finnas tillgängliga, då vederbörande taxeringsmyndighet skall besluta i respektive upptaxeringsfrågor. Från dessa utgångspunkter föreslås alltså, att den i nämnda bägge paragrafer föreslagna skyldigheten skall omfatta även sådan här nämnd deklarant, som utan att ha skyldighet föra i paragraferna omnämnda böcker likväl fört sådana. Härvidlag kunde möjligen på den i kungl. propositionen anförda skäl undantagas idkare av jordbruk eller skogsbruk.

Givetvis skulle det också vara av betydelse, att — som antydes av länsstyrelsen i Örebro — bestämmelserna vore så utformade, att skyldigheten att insända räkenskapsutdrag skulle vara så formulerad, att av de insända utdragen alltid framginge deklarantens vinst, att läggas till grund för skattskyldighetens bedömande.

§§ 33 och 35.

I motiveringen till förstnämnda paragraf upptages till behandling en fråga, som förut i motioner åren 1913, 1915, 1920 och 1924 framförts till behandling i riksdagen och som ofta diskuteras av personer, som syssla med taxeringsspörsmål, nämligen huruvida det bör stadgas skyldighet för penninginstitut, som bedriva inlåningsrörelse, att utan anmaning till respektive taxeringsmyndighet för varje år uppgiva inlånat kapital samt upplupen ränta för samtliga personer, som ha penningar insatta hos penninginstitutet.

Man kan nog tämligen bestämt våga påstå, att det rörande denna fråga bland personer, som genom praktiskt sysslande med taxeringsfrågor

skaffat sig stor erfarenhet rörande detta spörsmål, råder en mycket allmän uppfattning därom, att de bestämmelser, som nu finnas på ifrågasvarande område och som stadga, att penninginstitut skall *på förfrågan* från taxeringsmyndighet lämna upplysning i ovan nämnt avseende *rörande viss person*, icke äro tillfredsställande, alldenstund man vid dylik förfrågan ofta råkar vända sig till annan bank eller penninginrättning än den, där en skattskyldigs penningar äro insatta.

En uppfattning, gående i denna riktning, har framförts av *länsstyrelserna i Blekinge och Malmöhus län*, av vilka den förstnämnda i frågan anför följande:

»Den nu gällande föreskriften, att bank eller penningförvaltande inrättning är skyldig att efter anmaning i särskilt fall lämna uppgift om namngiven persons ränteinkomst m. m. hos inrättning, har visat sig vara av föga värde, enär, så snart dylik odeklarerad ränteinkomst för ett år kunnat anträffas, följande år ifrågasvarande penningar försvunnit från alla banker i orten och ej vidare kunnat av taxeringsnämnden återfinnas vare sig till kapital eller ränta. En utsträckning av uppgiftsplikten för bankerna i detta fall är här i länet allmänna önskan bland taxeringsnämndsordförandena å landsbygden, och länsstyrelsen vill påpeka, att synnerligast de lantbrukare, som här äro ordförande i taxeringsnämnderna och för övrigt mycket dugliga och rättskaffens personer, mest energiskt yrka på utsträckning av ifrågasvarande uppgiftsplikt såsom ett rättfärdighetskrav från den ansvarskännande allmänhetens sida.»

Därefter framhålles, att om vanlig räntegottgörelse åtminstone för ett sammanlagt belopp av 300 eller kanske 500 kronor måste uppgivas, detta ej skulle medföra något oskäligt betungande av bankerna.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har anfört följande:

»Skyldigheten för banker att på anmaning lämna uppgifter om skattskyldigs inestående medel och deras avkastning har varit till mycket stor nytta vid taxeringen. Det har emellertid konstaterats en benägenhet hos de skattskyldiga att insätta medel i mycket avlägsna banker, där förfrågningar icke riskeras. Detta har medfört, att förfrågningarna måste göras hos samtliga banker i en betydande omkrets kring skattskyldigs hemort. Av yttranden, som fällts av bankdirektörer, har emellertid kunnat förstås, att insättningar i betydande omfattning göras skriftligen hos banker även i andra län än det, där den skattskyldige höra hemma, och i många fall har man haft anledning med säkerhet antaga, att skattskyldig haft betydande sparmedel, som icke framgått genom anställda förfrågningar. Det vore således önskvärt, att bankerna bleve pliktiga utan anmaning lämna uppgifter om inestående medel, *som tillhöra personer utanför det län, där bankkontoret är beläget*. Detta borde knappast vålla större svårigheter.»

De påståenden, som i nämnda bägge yttranden lämnas, bekräfta vad som här förut anförts. Det är visserligen sant, att de motioner, som i denna fråga väcktes vid 1924 års riksdag, nämligen av herrar Norsell och Carlsson-Frosterud (nr 141/II) och av undertecknad Hage (nr 144/II), och vilka omnämnas i den kungl. propositionen, avslogos av riksdagen. Men detta torde till någon del ha berott därpå, att man hade klart för sig, att frågan låge under utredning. Sedan utredning i frågan nu

framlagts, synes det som om inga bärande skäl längre kunde anföras mot en utformning av lagtexten i den riktning, som i motion nr 141/II år 1924 föreslogs. Ty man kan icke gilla den framförda uppfattningen, att man med en bestämmelse av ovan antytt slag skulle pålägga här ifrågavarande penningutlånande institut en allt för orimlig arbetsbörda, ty härvidlag kan man ha anledning erinra därom, att man redan pålagt en del stats- och enskilda företag en bra mycket vidlyftigare uppgiftsskyldighet, då man t. ex. föreskrivit, att uppgift å årlig inkomst för varje anställd skall avlämnas av resp. arbetsgivare, vilket i vissa fall kan åstadkomma, att vederbörande måste för varje anställd hopsummera avlöningen för 52 veckor, renskriva årsbeloppen på särskilda formulär, avdraga sådana inkomster, som eventuellt utgöra ersättning av sådan art, som ej är beskattningsbar, avdraga pensionsavgifter m. m. dylikt.

Det kan ej heller med fog påstås — som det göres på något ställe i propositionen — att vederbörande taxeringsmyndighet vid ett eventuellt bifall till den framställning, som jag här nedan framför, skulle bliva allt för överhopad av handlingar, ty nämnda uppgifter kunde mycket väl upptagas så, att varje lokalt penninginstitut upptoge på en uppgift samtliga insättare, ordnade i bokstavsföljd samt med hänsyn till bostadsort eller på något annat lämpligt sätt.

Från dessa utgångspunkter påyrkar jag alltså en sådan ändring i §§ 33 och 35 i det föreliggande förslaget till taxeringsförordning, att 1 mom. c) borttages ur sistnämnda paragraf och inflyttas i § 33, så att sistnämnda paragraf i nämnda punkt komme att utformas så, att det säges, att *till ledning vid taxering för inkomst och förmögenhet skall för varje år utan anmaning uppgift meddelas av styrelse för bankbolag, sparbank eller annan penningförvaltande inrättning om skattskyldigas ränteinkomster från den penningförvaltande inrättningen ävensom belopp av skattskyldigs inkomst medel vid viss angiven tidpunkt*. Eventuellt kunde det därvidlag stadgas, att *uppgiftsskyldigheten för mindre belopp kunde inskränkas exempelvis på sätt föreslagits av länsstyrelsen i Blekinge* — jag har nämligen knappast kunnat bibringas den uppfattningen, att sådana bestämmelser skulle komma att i någon vidare mån utnyttjas på det sättet, att ägare av kapital uppdelade sina insättningar i mindre poster på ett flertal banker för att undvika skattebeläggning.

Slutligen vill jag anföras, att det ej alls skulle vara orimligt, om man sökte åstadkomma — vilket påyrkas i motion nr 141/II 1924 — kontroll även därå, att deklarant, som utan förmedling av bank utlånat kapital direkt till enskild person, upptager kapital och ränta i sin deklaration. Utlånare av detta slag torde förekomma i ej ringa mängd ute på landsbygden. En sådan kontroll skulle kunna erhållas, om *det stadgades, att deklarant, som å deklaration yrkar avdrag för erlagd ränta, skall vara skyldig uppgiva lånat kapital och per år erlagd ränta i de fall, då lån erhållits av enskild person, vars namn skall i deklarationen uppgivas*.

§§ 90 och 108.

Av nämnda paragrafer innehåller § 90 bl. a. stadganden, varigenom framgår, att *beskattningsnämnd kan frångå de uppgifter, som lämnas i deklaration* samt § 108 bestämmelser därom, att nämnderna skola "efter samvetsgrann prövning av meddelade uppgifter och för övrigt kända förhållanden efter bästa förstånd åsätta taxering, så att densamma varder i möjligaste måtto likformig och rättvis".

Det kan ifrågasättas, om det ej skulle vara lämpligt, att nämnda bestämmelser angående upptaxeringen i de fall, då deklarationen måste frångås, kompletterades med något tillägg. Det är ett känt faktum, att särskilt under de senaste tiderna den allmänna uppmärksamheten kommit att inrikta sig på det förhållandet, att exempelvis *affärsmän och privata företagare då och då på grundvalen av avgivna deklarationer upptaxeras till skattebelopp, varom den allmänna opinionen har den bestämda uppfattningen, att de icke kunna vara riktiga med hänsyn till det levnadsätt, som vederbörande föra.*

Så till exempel utgavs för någon tid sedan en taxeringskalender, upptagande tvenne städer i Norrland, av vilken kalender kunde inhämtas, att ett flertal privata företagare av olika slag upptaxerats till årliga inkomstbelopp av så ringa storlek, att varje omdömesgill person måste förstå, att personer med så små inkomster icke kunde föra ett levnadsätt av det slag, som vederbörande vederligen förde.

Det är helt naturligt, att konstaterande av sådana förhållanden väcker ovilja icke minst hos löntagare, arbetare och småfolk, vilkas inkomster så noggrant kunna kontrolleras, att varje inkomstkrona bliver skattebelagd. Då en löntagare dessutom kan konstatera, att han uppskattas till en inkomst, som är kanske ända upp till tre gånger så stor som den privata företagarens skatteinkomst — i vissa fall är skillnaden kanske ännu större — men samtidigt finner, att nämnda privata företagare lever på ett sätt, som löntagaren trots sin deklarerade större inkomst ej kan göra, så är det förlåtligt, om löntagare samt även andra, som ägna sin uppmärksamhet åt frågan, komme till den uppfattningen, att våra taxeringsbestämmelser icke äro tillfredsställande, då de giva rum för missförhållanden av sådant slag.

Det må villigt erkännas, att sådana saker, som här påtalats, kunna i vissa fall förklaras på det sättet att en affärsman exempelvis ena året gör förluster, som han täcker genom upptagande av lån, vilket tillåter honom att fortsätta med ett levnadssätt, som han vant sig vid, och att han ett kommande år får större inkomster, så att han då täcker de utgifter, som han under det föregående året gjort utöver vad hans inkomster då räckt till att täcka. Men i många fall torde man ha anledning antaga, att dylika påpekanden icke räcka till att förklara de här konstaterade förhållandena.

Finnes då någon möjlighet vid detta tillfälle, då man står inför en utformning och reformering av taxeringsförordningen, att få till stånd någon bestämmelse, som kunde i någon mån vara till fördel för beivrande av sådana missförhållanden? Härvidlag kan då först påstås, att något effektivt beivrande i en hel del fall knappast kan nås på den vägen, att man utnyttjar möjligheten att kontrollera vederbörandes bokföring, i den mån bestämmelser om bokföringsskyldighet finnas. Jag har därför ansett mig i detta sammanhang böra framföra ett förslag därom, att *uppskattningsnämnd skall ha rätt att, då deklaration ej anses kunna följas, uppskatta inkomsten för dylik deklarerant till det belopp, som kan anses skäligt med hänsyn till vad som måtte åtgå i utgifter vid förande av det levnadssätt, som deklareranten gör.* Det skulle då, enligt mitt förmenande vara lämpligt, att i § 108 efter orden "*och för övrigt kända förhållanden*" *insattes en passus av ovan nämnt innehåll.*

Det torde visserligen kunna påstås, att redan nu tillämpas i vissa fall ett dylikt sätt att upptaxera skattskyldig, och grundar sig naturligtvis denna praxis på det allmänt erkända förhållandet, att den omständigheten, att en person lever på ett visst sätt, som förutsätter en viss inkomst, i allmänhet utgör bevis för att skattekraft finnes. Men å andra sidan har påståtts, att i många fall taxeringar, grundade på ett dylikt uppskattnings sätt, då de överklagats, blivit upphävida. Ett införande av en dylik bestämmelse skulle därför möjligen kunna giva mera hävd och styrka åt ett uppskattnings system, för vars tillgripande i vissa fall kunna anföras synnerligen starka skäl evad det gäller deklareranter av ovan nämnt slag. *Jag påyrkar alltså en omformulering av § 108 på här nämnt sätt.*

Under hänvisning till vad här på olika punkter och paragrafer anförts samt under uttalande av den förväntan, att utskottet utformar behörlig lagtext ävensom vidtager de ändringar i förordningen, som kunna bli behöfliga vid ett eventuellt bifall — helt eller delvis — till den vid årets riksdag väckta motionen nr 392/II rörande Kungl. Maj:ts proposition nr 103, hemställes alltså,

att riksdagen måtte besluta vidtaga de ändringar i det genom proposition nr 210 framlagda förslaget till taxeringsförordning, vilka härövan med avseende på respektive paragrafer föreslagits.

Stockholm den 6 april 1927.

Ernst Hage.

